

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (πρώτο τμήμα)
της 14ης Ιουλίου 1997 *

Στην υπόθεση T-81/95,

Interhotel, Sociedade Internacional de Hotéis, SARL, εταιρία πορτογαλικού δικαίου, με έδρα τη Λισαβόνα, εκπροσωπούμενη από τον José Miguel Alarcão Júdice, τον Nuno Morais Sarmiento και τη Gabriela Rodrigues Martins, δικηγόρους Λισαβόνας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Victor Gillen, 16, boulevard de la Foire,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τους António Caeiro, νομικό σύμβουλο, και Günter Wilms, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση ακυρώσεως της αποφάσεως C(94)1410/11 της Επιτροπής, της 12ης Ιουλίου 1994, που κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα στις 27 Δεκεμβρίου 1994, στο πλαίσιο του φακέλου 870840/P1, περί χρηματοδοτικής συνδρομής του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου υπέρ προγράμματος επαγγελματικής καταρτίσεως,

* Γλώσσα διαδικασίας: η πορτογαλική.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Saggio, Πρόεδρο, V. Tiili και R. M. Moura Ramos, δικαστές,

γραμματέας: J. Palacio González, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 15ης Ιανουαρίου 1997,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Ιστορικό της διαφοράς και διαδικασία

1 Το σχέδιο προγράμματος που περιείχε αίτηση χρηματοδοτικής συνδρομής υπέρ της προσφεύγουσας, το οποίο είχε προτείνει για το οικονομικό έτος 1987 η Departamento para os Assuntos do Fundo Social Europeu (υπηρεσία υποθέσεων Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, στο εξής: DAFSE) στη Λισαβόνα, και στο οποίο δόθηκε ο αριθμός 870840/P1, εγκρίθηκε από την Επιτροπή με απόφαση της 30ής Απριλίου 1987, με ορισμένες αλλαγές. Ενώ η προσφεύγουσα είχε ζητήσει από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (στο εξής: ΕΚΤ) ποσό 152 466 071 πορτογαλικών εσκούδων (ESC) για την κατάρτιση 284 ατόμων, το ΕΚΤ ενέκρινε χρηματοδοτική συνδρομή ύψους 121 647 958 ESC, με σκοπό την κατάρτιση 277 ατόμων.

- 2 Η Επιτροπή κοινοποίησε στη DAFSE ένα υπηρεσιακό σημείωμα επιγραφόμενο «παράρτημα της αποφάσεως C(87)0860 της Επιτροπής» (παράρτημα 1 του υπομνήματος αντικρούσεως), το οποίο περιείχε τα ακόλουθα πληροφοριακά στοιχεία:

αριθμός ενδιαφερομένων	277
αιτηθέν ποσό	152 466 071 ESC
εγκριθέν ποσό	121 647 958 ESC
μη επιλέξιμο	27 766 349 ESC
μείωση	3 051 763 ESC
συνολικό ποσό που δεν εγκρίθηκε	30 818 112 ESC

- 3 Ακολούθως, στις 27 Μαΐου 1987, η DAFSE ενημέρωσε την προσφεύγουσα για την απόφαση αυτή, με έγγραφο το οποίο ανέφερε το χορηγηθέν ποσό και τον αριθμό των ατόμων που είχε εγκριθεί (παράρτημα 4 του δικογράφου της προσφυγής). Με την εν λόγω κοινοποίηση, η DAFSE υπενθύμισε ότι οι συνδρομές του ΕΚΤ είναι πιστώσεις που παρέχονται υπό τον όρον ότι το πρόγραμμα θα υλοποιηθεί σύμφωνα με τους κοινοτικούς κανόνες και ότι η μη τήρηση του όρου αυτού συνεπάγεται την επιστροφή των προκαταβολών και τη μη καταβολή του υπολοίπου. Επιπλέον, υπογραμμίζόταν ότι κάθε τροποποίηση σε σχέση με τα όσα προβλέπονται στον φάκελο υποψηφιότητας πρέπει να γνωστοποιείται στη DAFSE.
- 4 Το πρόγραμμα πραγματοποιήθηκε το 1987. Με την εγκύκλιο 10/87 της 8ης Ιανουαρίου 1987, την οποία η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι έλαβε στις 29 Ιουνίου 1987, η DAFSE ζήτησε από τους αποδέκτες της συνδρομής του ΕΚΤ να μειώσουν τις περιόδους πρακτικής διδασκαλίας ώστε να έχουν

διάρκεια ίση προς εκείνη της θεωρητικής διδασκαλίας. Προκειμένου να συμμορφωθεί προς τις απαιτήσεις της εγκυκλίου, η προσφεύγουσα μείωσε κατά 36,13 % τον αριθμό των ωρών πρακτικής διδασκαλίας που σχεδίαζε να πραγματοποιήσει. Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι προέβη, επίσης, με δική της πρωτοβουλία, σε αναλογική μείωση κατά 36,13 % των δαπανών σε όλα τα κονδύλια του προϋπολογισμού του προγράμματος.

- 5 Η προσφεύγουσα έλαβε ως προκαταβολή το 50 % της συνδρομής του ΕΚΤ, δηλαδή προκαταβολή ύψους 60 823 979 ESC. Όταν ολοκληρώθηκε το πρόγραμμα, η προσφεύγουσα υπέβαλε την αίτησή της περί καταβολής του υπολοίπου, με την οποία ζήτησε από το ΕΚΤ την καταβολή ποσού 73 496 941 ESC, ήτοι το ποσό της προκαταβολής συν ποσό ύψους 12 672 962 ESC.
- 6 Στις 19 Ιουλίου 1989, η DAFSE πληροφόρησε την προσφεύγουσα ότι, βάσει αποφάσεως της Επιτροπής η οποία είχε συναφθεί στην εν λόγω κοινοποίηση, η συνδρομή του ΕΚΤ δεν μπορούσε, τελικά, να υπερβεί το ποσό των 42 569 539 ESC, διότι ορισμένες δαπάνες, αφορώσες τα σημεία 14.1, 14.2, 14.3, 14.6 και 14.8 του εντύπου, δεν ήταν επιλέξιμες, «δεδομένου ότι δεν μειώθηκαν κατ' αναλογία προς τη μείωση των ωρών διδασκαλίας και ότι δεν τηρήθηκαν ορισμένα στοιχεία της αρχικής προτάσεως (14.1)».
- 7 Κατόπιν ασκήσεως προσφυγής της προσφεύγουσας, το Δικαστήριο ακύρωσε την εν λόγω απόφαση της Επιτροπής, για τον λόγο ότι η Επιτροπή δεν είχε παράσχει στην Πορτογαλική Δημοκρατία την ευκαιρία να υποβάλει τις παρατηρήσεις της πριν εκδώσει την οριστική της απόφαση περί μείωσης της συνδρομής (απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Μαΐου 1991 στην υπόθεση C-291/89, Interhotel κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. I-2257, στο εξής: υπόθεση C-291/89).
- 8 Προκειμένου να λάβει νέα απόφαση επί της αιτήσεως της προσφεύγουσας περί καταβολής του υπολοίπου, η Επιτροπή διαβίβασε στη DAFSE, στις 6 Αυγούστου 1991, ένα πρώτο σχέδιο αποφάσεως. Με έγγραφο της 26ης Αυγούστου 1991, η DAFSE της γνωστοποίησε ότι διαφωνούσε ως προς ορισμένες από τις προταθείσες μειώσεις.

- 9 Στις 9 Φεβρουαρίου 1993, η προσφεύγουσα ζήτησε από την Επιτροπή να λάβει νέα απόφαση εντός των προθεσμιών που τάσσει η Συνθήκη, δηλαδή εντός δύο μηνών από της υποβολής της αιτήσεως.
- 10 Κατόπιν της υποβολής των παρατηρήσεων της DAFSE και της αιτήσεως της προσφεύγουσας, για την οποία έγινε λόγος στην προηγούμενη σκέψη, η Επιτροπή οργάνωσε αποστολή ελέγχου, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 19 Φεβρουαρίου 1993 και στις 18 Μαρτίου 1993, προκειμένου να ελέγξει επιτόπου τα δικαιολογητικά της υλοποίησης του προγράμματος. Κατά τη διάρκεια της εν λόγω αποστολής ελέγχου, η προσφεύγουσα είχε την ευκαιρία να διατυπώσει την άποψή της. Κατά την Επιτροπή, τα υφιστάμενα στοιχεία ήσαν περιορισμένα και ήταν δύσκολο να αξιοποιηθούν, ιδίως επειδή η προσφεύγουσα είχε αναθέσει ορισμένες εργασίες σε μια επιχείρηση υπεργολαβίας, την Partex, η οποία είχε, με τη σειρά της, αναθέσει την εκτέλεση των εργασιών σε δύο άλλες επιχειρήσεις υπεργολαβίας, την Europraxis και την Fortécnica. Υπ' αυτές τις συνθήκες, ελέγχθηκαν τα οικονομικά και λογιστικά στοιχεία των επιχειρήσεων υπεργολαβίας στις οποίες είχε αναθέσει την εκτέλεση των εργασιών η επιχείρηση υπεργολαβίας στην οποία είχε απευθυνθεί η προσφεύγουσα. Τα πορίσματα του ελέγχου αυτού εξετάστηκαν, από τις 24 έως τις 26 Μαΐου 1993, από ομάδα εργασίας στην οποία μετέσχαν εκπρόσωποι της Επιτροπής και της DAFSE.
- 11 Ακολούθως, στις 12 Νοεμβρίου 1993, με το υπηρεσιακό σημείωμα υπ' αριθ. 22917 (στο εξής: σημείωμα 22917), η Επιτροπή διαβίβασε στη DAFSE νέο σχέδιο αποφάσεως, το οποίο προσδιόριζε το ποσό της συνδρομής του ΕΚΤ σε 41 190 905 ESC, υπό την επιφύλαξη των τυχόν παρατηρήσεων της DAFSE οι οποίες θα δικαιολογούσαν την τροποποίηση του ποσού αυτού.
- 12 Το εν λόγω σημείωμα 22917 περιέχει ορισμένες εξηγήσεις, όσον αφορά τις προταθείσες μειώσεις. Κατ' αρχάς, στο σημείωμα επισημαίνεται ότι τα χρονικά διαστήματα που αναφέρονται στην αίτηση περί καταβολής του υπολοίπου, στα βιβλία παρουσίας των εκπαιδευομένων και στις εκθέσεις που είχαν συνταχθεί από το διδακτικό προσωπικό παρουσίαζαν μεταξύ τους διαφορές. Στο σημείωμα αναφέρεται επίσης ότι δεν ήταν δυνατό να επιβεβαιωθεί ότι ο χρόνος διάρκειας της καταρτίσεως είχε κατανεμηθεί μεταξύ της θεωρητικής και της πρακτικής πλευράς της. Τέλος, δεν ήταν δυνατό να προσδιοριστούν τα ωράρια και οι σκοποί των περιόδων εκπαίδευσως.

Ειδικότερα, όσον αφορά τα διάφορα κονδύλια της αιτήσεως περί καταβολής του υπολοίπου, οι μειώσεις που προτάθηκαν δικαιολογούνταν ως εξής:

14.1 Αποδοχές των εκπαιδευομένων

Ενισχύσεις για εκπαίδευση 3 180 878 ESC

- Διαπιστώθηκε ότι 56 εκπαιδευόμενοι δεν είχαν λάβει επιλέξιμη πρακτική κατάρτιση εξ ου και η αντίστοιχη μείωση, η οποία στηρίζεται στον υπολογισμό που παρατίθεται.

14.2 Προετοιμασία των μαθημάτων

Επιλογή των εκπαιδευομένων 1 456 000 ESC

- Διαπιστώθηκε ότι στο τιμολόγιο της Partex καθώς και στην αίτηση περί καταβολής του υπολοίπου αναφέρονταν 490 δοκιμασίες, με τιμή μονάδας 7 000 ESC, ενώ οι εργασίες αυτές είχαν πραγματοποιηθεί από τρίτη οργάνωση, η οποία είχε χρεώσει στην Partex την πραγματοποίηση 282 δοκιμασιών, με τιμή μονάδας 12 000 ESC. Κατά συνέπεια, αφού η Partex δεν είχε παράσχει καμία πρόσθετη υπηρεσία, θεωρήθηκε εύλογο να προσδιοριστεί το κόστος για τους 282 εκπαιδευομένους σε 7 000 ESC ανά μονάδα.

Αναπαραγωγή εγγράφων 1 183 680 ESC

- Οι δαπάνες αυτές δεν είχαν εγκριθεί με την εγκριτική απόφαση και δεν δικαιολογούνταν, λαμβανομένων υπόψη των ποσών που είχαν υποβληθεί ως δαπάνες για το παιδαγωγικό υλικό και ενόψει του είδους του πραγματοποιηθέντος προγράμματος.

14.3 Λειτουργία και διεύθυνση των μαθημάτων

Διδακτικό προσωπικό

21 705 954 ESC

- Το κονδύλι αυτό αφορά τις αποδοχές, τα έξοδα μετακινήσεως, διαμονής και διατροφής των διδασκόντων.

Το ποσό των σχετικών με το διδακτικό προσωπικό δαπανών χρεώθηκε στο σύνολό του από την Partex, η οποία, με τη σειρά της, απευθύνθηκε σε επιχείρηση υπεργολαβίας. Από τον έλεγχο που πραγματοποιήθηκε στην επιχείρηση υπεργολαβίας διαπιστώθηκε ότι η Partex είχε συνάψει σύμβαση προβλέπουσα ότι η επιχείρηση υπεργολαβίας υποχρεούνταν να διασφαλίσει, με το ίδιο κόστος, τη διοργάνωση των μαθημάτων στο πλαίσιο των προγραμμάτων που είχαν αναληφθεί, αφενός, από την Interhotel και, αφετέρου, από μια άλλη επιχείρηση, την Grão-Pará. Το μέγιστο επιλέξιμο ποσό για τα προγράμματα κατάρτισης προσδιορίστηκε βάσει των δαπανών στις οποίες είχε υποβληθεί η επιχείρηση υπεργολαβίας, όσον αφορά το προσωπικό που είχε παραδώσει μαθήματα στους εκπαιδευόμενους της Interhotel, πλέον ενός μικτού περιθωρίου 50 %. Το μέγιστο επιλέξιμο ποσό για τα προγράμματα κατάρτισης ανερχόταν, επομένως, σε 10 613 646 ESC.

Όσον αφορά τα έξοδα διαμονής και διατροφής του διδακτικού προσωπικού, στην αρχική αίτηση γινόταν λόγος για δύο ειδικούς και ένα διευθυντή. Οι δαπάνες για τους δύο ειδικούς είχαν απορριφθεί με την εγκριτική απόφαση, οπότε, για τον υπολογισμό του υπολοίπου, θεωρήθηκαν επιλέξιμες μόνον οι σχετικές με ένα στέλεχος επιχειρήσεως δαπάνες. Το επιλέξιμο ποσό των 462 000 ESC υπολογίστηκε με βάση τις προβλεφθείσες και εγκριθείσες δαπάνες, ύψους 700 ESC ανά ημέρα.

Διοικητικό προσωπικό

2 912 955 ESC

- Οι δαπάνες που αναφέρονται στην αίτηση περί καταβολής του υπολοίπου αφορούσαν την εργασία ενός ειδικού και δύο γραμματέων, ενώ, με την εγκριτική απόφαση, είχε εγκριθεί μόνο το σχετικό με μία γραμματέα ποσό.

Έξοδα διαμονής, διατροφής και μετακινήσεως του μη διδακτικού προσωπικού 2 409 940 ESC

— Οι δαπάνες σχετικά με το διοικητικό και τεχνικό μη διδακτικό και μη επιλέξιμο προσωπικό (11 άτομα) απορρίφθηκαν στο σύνολό τους με την εγκριτική απόφαση.

Διαχείριση και λογιστικός έλεγχος 2 241 136 ESC

— Δαπάνη που δεν δικαιολογήθηκε και δεν εγκρίθηκε με την εγκριτική απόφαση.

Εξειδικευμένες εργασίες 2 363 000 ESC

— Δαπάνη που δεν δικαιολογήθηκε και δεν εγκρίθηκε με την εγκριτική απόφαση.

Έξοδα μισθώσεως 4 841 969 ESC

— Σύμφωνα με όσα προβλέφθηκαν και εγκρίθηκαν με την εγκριτική απόφαση, ελήφθη υπόψη, για τη μίσθωση κάθε αίθουσας που διέθετε ήδη τον απαραίτητο εξοπλισμό, μια ημερήσια δαπάνη ύψους 8 000 ESC.

Αναλώσιμα υλικά 4 550 324 ESC

— Σύμφωνα με όσα προβλέφθηκαν και εγκρίθηκαν με την εγκριτική απόφαση, θεωρήθηκε ως επιλέξιμο ένα ενιαίο κόστος 2 500 ESC ανά εβδομάδα και ανά εκπαιδευόμενο καθ' όλη τη διάρκεια της πρακτικής καταρτίσεως.

Άλλες παροχές και υπηρεσίες τρίτων 1 777 183 ESC

— Δαπάνες που δεν δικαιολογήθηκαν και δεν εγκρίθηκαν με την εγκριτική απόφαση.

14.6 Συνήθειες αποσβέσεις

3 668 700 ESC

— Με την εγκριτική απόφαση απορρίφθηκαν οι ταχείες αποσβέσεις, ο δε μεταγενέστερος χαρακτηρισμός τους ως συνήθων αποσβέσεων δεν έγινε δεκτός στο στάδιο της αιτήσεως περί καταβολής του υπολοίπου.

14.8 Έξοδα στεγασίας και διατροφής των εκπαιδευομένων

5 673 000 ESC

Τα έξοδα αυτά δεν προβλέφθηκαν ούτε έγιναν δεκτά με την εγκριτική απόφαση.

- 13 Κατόπιν αιτήματος της DAFSE, η προσφεύγουσα υπέβαλε, στις 17 Δεκεμβρίου 1993, τις παρατηρήσεις της επί του εν λόγω σχεδίου αποφάσεως. Με έγγραφο της 7ης Φεβρουαρίου 1994, η DAFSE διαβίβασε στην Επιτροπή τις δικές της παρατηρήσεις, με τις οποίες αναγνώριζε ότι οι μειώσεις που είχε προτείνει η Επιτροπή ήταν δικαιολογημένες.
- 14 Αφού έλαβε τις παρατηρήσεις της Πορτογαλικής Δημοκρατίας, σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2950/83 του Συμβουλίου, της 17ης Οκτωβρίου 1983, για την εφαρμογή της απόφασης 83/516/ΕΟΚ για την αποστολή του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3823/85 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1985, λόγω της προσχωρήσεως της Ισπανίας και της Πορτογαλίας (αντιστοίχως ΕΕ L 289, σ. 1, και ΕΕ L 370, σ. 23, στο εξής: κανονισμός 2950/83), η Επιτροπή εξέδωσε, στις 12 Ιουλίου 1994, νέα απόφαση [C(94) 1410/11], με την οποία μείωσε τη συνδρομή του ΕΚΤ σε 41 190 905 ESC (στο εξής: επίδικη απόφαση). Σύμφωνα με την απόφαση αυτή, από την εξέταση της αιτήσεως περί καταβολής του υπολοίπου προέκυψε ότι μέρος της συνδρομής του ΕΚΤ δεν είχε χρησιμοποιηθεί σύμφωνα με τους όρους της εγκριτικής αποφάσεως, για τους λόγους που εκτέθηκαν στο προαναφερθέν υπηρεσιακό σημείωμα 22917. Η απόφαση αυτή κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα στις 27 Δεκεμβρίου 1994, συνοδευόμενη από έγγραφο της DAFSE.
- 15 Υπ' αυτές τις περιστάσεις, με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 9 Μαρτίου 1995, η προσφεύγουσα άσκησε την παρούσα προσφυγή. Η έγγραφη διαδικασία εξελίχθηκε κανονικά.

- 16 Οι διάδικοι ανέπτυξαν τους ισχυρισμούς τους και απάντησαν στις έγγραφες και προφορικές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση που διεξήχθη στις 15 Ιανουαρίου 1997.

Αιτήματα

- 17 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να ακυρώσει την επίδικη απόφαση,
- να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

- 18 Η καθής ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη,
- να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Επί της ουσίας

- 19 Η προσφεύγουσα προβάλλει δύο λόγους ακυρώσεως. Ο πρώτος στηρίζεται σε παραβίαση γενικών αρχών του δικαίου και, συγκεκριμένα, των αρχών της προστασίας των κεκτημένων δικαιωμάτων, της ασφάλειας δικαίου και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, καθώς και σε παραβίαση της αρχής της χρηστής διοικήσεως και του καθήκοντος επιμελείας. Ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως στηρίζεται σε παραβίαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως.

Επί του λόγου που στηρίζεται σε παραβίαση γενικών αρχών του δικαίου καθώς και σε παραβίαση της αρχής της χρηστής διοικήσεως και του καθήκοντος επιμελείας

Συνοπτική έκθεση των επιχειρημάτων των διαδίκων

- 20 Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι η επιδίκη απόφαση πρέπει να ακυρωθεί επειδή παραβιάζει γενικές αρχές του δικαίου και, συγκεκριμένα, τις αρχές της προστασίας των κεκτημένων δικαιωμάτων, της ασφάλειας δικαίου και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, καθώς και επειδή η Επιτροπή δεν τήρησε την αρχή της χρηστής διοικήσεως και το καθήκον επιμελείας. Η προσφεύγουσα υπογραμμίζει τη σημασία των γενικών αρχών τις οποίες επικαλείται στο πλαίσιο των προγραμμάτων του ΕΚΤ, ιδίως όταν πρόκειται για μέτρα τα οποία μπορούν να έχουν ως αποτέλεσμα να μην καταβληθεί μια οικονομική ενίσχυση την οποία αξιώνει ένα κράτος μέλος ή ένας ιδιώτης (απόφαση του Δικαστηρίου της 26ης Μαΐου 1982 στην υπόθεση 44/81, Γερμανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1982, σ. 1855).
- 21 Εκ προοιμίου, η προσφεύγουσα προβάλλει ότι το 1987 ούτε η ίδια ούτε η DAFSE διέθεταν εμπειρία στον τομέα αυτό, δεδομένου ότι η Πορτογαλία είχε προσχωρήσει προσφάτως στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες. Η προσφεύγουσα αναφέρεται επίσης στα προβλήματα προσαρμογής της νομικής, οικονομικής και κοινωνικής καταστάσεως της Πορτογαλίας κατά τον χρόνο εκείνο, τα οποία η Επιτροπή όφειλε να λάβει υπόψη. Συναφώς, η προσφεύγουσα παραπέμπει στην απόφαση 86/221/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 30ής Απριλίου 1986, που αναφέρεται στις κατευθύνσεις για τη διαχείριση του ΕΚΤ για τα έτη 1987 έως 1989 (ΕΕ L 153, σ. 59, στο εξής: απόφαση 86/221). Όμως, ακόμη και υπ' αυτές τις συνθήκες, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι τήρησε την ισχύουσα ρύθμιση και τις εφαρμοστέες οδηγίες και ότι το πρόγραμμά της ήταν σύμφωνο προς τους σκοπούς του ΕΚΤ. Συναφώς, παραπέμπει στην απόφαση 83/516/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Οκτωβρίου 1983, για την αποστολή του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΕ L 289, σ. 38), και στον κανονισμό 2950/83.
- 22 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι οι μόνες προϋποθέσεις που έθετε η εγκριτική απόφαση της Επιτροπής, όπως της γνωστοποιήθηκε, ήταν ο καθορισμός του ποσού της συνδρομής του ΕΚΤ σε 121 647 958 ESC και ο καθορισμός του αριθμού των εκπαιδευόμενων σε 277. Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι δεν υπήρχε κανένας λόγος για τον οποίο θα έπρεπε να θεωρήσει αναγκαίο να προβεί σε οποιονδήποτε συμπληρωματικό έλεγχο. Εκθέτει ότι, υπ' αυτές τις

συνθήκες, κατένευε τη διαφορά μεταξύ του ποσού που είχε ζητηθεί με την αίτηση περί χορηγήσεως συνδρομής και του ποσού που εγκρίθηκε με την εγκριτική απόφαση, όπως αυτή της κοινοποιήθηκε, γραμμικώς ή αναλογικώς σε όλα τα κονδύλια του προϋπολογισμού.

23 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι εξήγησε τη μέθοδο βάσει της οποίας είχε προβεί στις μειώσεις αυτές στην αίτησή της περί χορηγήσεως προκαταβολής, στην οποία είχε συνάψει ένα έγγραφο επιγραφόμενο «ανάλυση της καταστάσεως», όπου αναφερόταν ο αριθμός των ωρών διδασκαλίας που επρόκειτο να πραγματοποιηθούν. Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι η χρησιμοποιηθείσα μέθοδος προκύπτει επίσης από την έκθεση ποσοτικής και ποιοτικής αξιολογήσεως που συνόδευε την αίτηση περί καταβολής του υπολοίπου. Η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι ούτε η Επιτροπή ούτε η DAFSE διατύπωσαν αντιρρήσεις ή σχόλια συναφώς. Η DAFSE βεβαίωσε μάλιστα το υποστατό και τη λογιστική ακρίβεια των στοιχείων που περιείχε η έκθεση αξιολογήσεως.

24 Επομένως, η προσφεύγουσα ενήργησε, κατά τους ισχυρισμούς της, με τη δικαιολογημένη πεποίθηση ότι όλες οι δαπάνες που αναφέρονταν στην αρχική αίτηση περί χορηγήσεως συνδρομής, υπό την επιφύλαξη της γραμμικής μειώσεως στην οποία είχε προβεί, συμμορφούμενη, αφενός, προς την εγκριτική απόφαση και, αφετέρου, προς την εγκύκλιο της DAFSE, είχαν πραγματοποιηθεί κανονικά, είχαν εγκριθεί και ότι, επομένως, ήσαν επιλέξιμες. Κατά την άποψή της, οποιαδήποτε διαφορετική ερμηνεία θα είχε ως αποτέλεσμα την παραβίαση, αφενός, των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και, αφετέρου, της αποφάσεως 86/221.

25 Συγκεκριμένα, κατά την προσφεύγουσα, η απόφαση με την οποία η DAFSE της γνωστοποίησε τις προϋποθέσεις εγκρίσεως του προγράμματός της είναι μια διοικητική πράξη η οποία της απένευε ορισμένα δικαιώματα και η οποία είναι έγκυρη ακόμη και αν θεωρηθεί ότι αποτελεί τμήμα μιας ευρύτερης και μη περατωθείσας διαδικασίας λήψεως αποφάσεως της Επιτροπής. Η ανάκληση μιας τέτοιας πράξεως θα συνιστούσε προσβολή δικαιολογημένων προσδοκιών και κεκτημένων δικαιωμάτων της.

26 Όσον αφορά τη φερόμενη παράλειψη δικαιολογήσεως ορισμένων δαπανών, η προσφεύγουσα υπογραμμίζει, πρώτον, ότι τα χρεωθέντα ποσά αντιστοιχούν στις κανονικές αξίες της αγοράς κατά την εποχή εκείνη, δεύτερον, ότι οι χρεωθείσες υπηρεσίες πράγματι παρασχέθηκαν και, τρίτον, ότι τα ποσά που

αναφέρονται στην αίτηση περί καταβολής του υπολοίπου αντιστοιχούν στις δαπάνες στις οποίες αυτή πράγματι υποβλήθηκε. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η προσφεύγουσα προσέθεσε ότι το 1987 αρκούσε, λαμβανομένων υπόψη των εν ισχύ εθνικών κανόνων, η υποβολή της συμβάσεως ως δικαιολογητικού και ότι μόλις από το 1988 απαιτείται η υποβολή των εξοφληθέντων τιμολογίων.

27 Όσον αφορά, ειδικότερα, τη δικαιολόγηση των δαπανών που εμφανίζονται στο κονδύλι «λειτουργία και διαχείριση των μαθημάτων — διδακτικό προσωπικό», δεν σημειώθηκε υπέρβαση του αρχικώς εγκριθέντος ποσού. Ομοίως, όσον αφορά τις σχετικές με την προετοιμασία των μαθημάτων δαπάνες, η Επιτροπή διατύπωσε αντιρρήσεις μόνο σχετικά με το τιμολόγιο που εξέδωσε στην προσφεύγουσα η Partex. Η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι οι δοκιμασίες επιλογής των εκπαιδευομένων, όπως χρεώθηκαν στο τιμολόγιο αυτό, είχαν πράγματι πραγματοποιηθεί. Όσον αφορά το κονδύλι «αναλώσιμα υλικά», το εκεί αναφερόμενο ποσό αντιστοιχεί στο πραγματικό κόστος και ως τοιούτο έπρεπε να ληφθεί υπόψη. Τέλος, όσον αφορά τις συνήθειες αποσβέσεις, η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή ότι δεν δέχθηκε, στο στάδιο της αιτήσεως περί καταβολής του υπολοίπου, να διορθωθεί το λάθος που περιείχε η αίτηση περί χορηγήσεως συνδρομής.

28 Εν πάση περιπτώσει, η προσφεύγουσα θεωρεί ότι στην Επιτροπή εναπόκειται να αποδείξει την ενδεχόμενη παρατυπία των υποβληθέντων ποσών και των δικαιολογητικών εγγράφων, πράγμα το οποίο δεν έπραξε.

29 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η προσφεύγουσα εξήγησε ακόμη ότι ο λόγος για τον οποίο πραγματοποίησε δαπάνες που δεν είχαν προβλεφθεί, όσον αφορά τη στέγαση και τη διατροφή των εκπαιδευομένων, ενέκειτο στο ότι, δεδομένου ότι ήταν υποχρεωμένη να προβεί σε μείωση της χρονικής διάρκειας του προγράμματος, αναγκάστηκε να οργανώσει το πρόγραμμα κατά τη διάρκεια μιας περιόδου κατά την οποία τα ξενοδοχεία ήσαν πλήρη, με αποτέλεσμα να μη μπορέσει να στεγάσει τους εκπαιδευομένους στα ξενοδοχεία, όπως είχε αρχικώς προβλεφθεί.

30 Η προσφεύγουσα διατείνεται επίσης ότι ο χρόνος που διέρρευσε μεταξύ της κινήσεως της διαδικασίας και της εκδόσεως της επίδικης αποφάσεως ανέρχεται σε οκτώ περίπου έτη. Η πάροδος αυτού του χρόνου της προκάλεσε σημαντική ζημία, δεδομένου ότι την ανάγκασε να αναλάβει μέχρι σήμερα μεγάλα οικονομικά βάρη, ενώ θεωρούσε ότι μπορούσε να αναμένει ότι τα

βάρη αυτά θα ανελάμβανε η Επιτροπή. Η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο να εκτιμήσει σε ποιο βαθμό το διαρρέυσαν χρονικό διάστημα συνιστά ενδεχόμενη υπέρβαση των ορίων και παραβίαση των αρχών που ρυθμίζουν την άσκηση της διακριτικής ευχέρειας της Επιτροπής. Επιπλέον, η προσφεύγουσα προβάλλει την προφανή αδυναμία επανεξετάσεως του συνόλου των πραγματικών περιστατικών μετά την πάροδο τόσο χρόνου, δεδομένου ότι δεν είναι πλέον δυνατό να ζητηθεί η παροχή πληροφοριών από τους υπευθύνους οι οποίοι παρακολούθησαν την υλοποίηση του προγράμματος καταρτίσεως. Όσον αφορά την υποχρέωσή της προς διαφύλαξη των δικαιολογητικών, η προσφεύγουσα διατείνεται ότι, σύμφωνα με τη ρύθμιση που ίσχυε μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1989, η διάρκεια της υποχρεώσεως αυτής ανερχόταν σε πέντε έτη και ότι αυξήθηκε σε δέκα αφού τα προγράμματα καταρτίσεως είχαν ήδη ολοκληρωθεί, έστω και αν η τροποποίηση αυτή επήλθε, πράγματι, πριν από την πραγματοποίηση της αποστολής ελέγχου.

31 Με το υπόμνημά της απαντήσεως, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται επιπλέον ότι η επίδικη απόφαση δεν ελήφθη εντός της προθεσμίας που τάσσει η Συνθήκη, δηλαδή εντός δύο μηνών από της υποβολής της σχετικής αιτήσεώς της.

32 Η καθής υποστηρίζει ότι δεν παρέλειψε να ελέγξει τη νομιμότητα και το υποστατό των δαπανών που αναφέρονταν στην αίτηση περί καταβολής του υπολοίπου. Όσον αφορά τις δαπάνες τις οποίες απέρριψε με την επίδικη απόφαση διότι είχαν ήδη κριθεί μη επιλέξιμες με την εγκριτική απόφαση, η καθής ισχυρίζεται ότι κατέληξε εκ νέου στο συμπέρασμα ότι δεν ήταν επιλέξιμες. Όσον αφορά τις λοιπές μειώσεις στις οποίες προέβη, η καθής εξηγεί ότι ορισμένες δαπάνες που εγκρίθηκαν με την εγκριτική απόφαση δεν συνοδεύονταν από επαρκή δικαιολογητικά στο στάδιο της υποβολής της αιτήσεως περί καταβολής του υπολοίπου και ότι, επομένως, δεν μπορούσαν να θεωρηθούν δικαιολογημένες στο στάδιο της τελικής εξετάσεως.

33 Η καθής, η οποία τονίζει ότι το προταθέν πρόγραμμα δεν θα είχε καν εγκριθεί αν δεν ήταν σύμφωνο προς τους σκοπούς του ΕΚΤ, υπογραμμίζει ότι, εν προκειμένω, τίθεται το ερώτημα αν ο οργανωτής του προγράμματος τήρησε όλους τους κανόνες που διέπουν την πραγματοποίηση του προγράμματος αυτού, ιδίως εκείνους που αφορούν τη δικαιολόγηση των δαπανών που αναφέρονται στην αίτηση περί καταβολής του υπολοίπου. Η Επιτροπή φρονεί ότι οι κανόνες αυτοί δεν τηρήθηκαν στην προκειμένη περίπτωση.

- 34 Όσον αφορά τον τρόπο πραγματοποίησης των μειώσεων και τα σημεία τα οποία αυτές αφορούν, η καθής εξηγεί ότι η προσφεύγουσα θα μπορούσε απλώς να διαιρέσει το κόστος του προταθέντος προγράμματος προς τον αριθμό των εκπαιδευομένων που περιείχε η πρόταση και να συγκρίνει το αποτέλεσμα αυτό με εκείνο που προκύπτει από τη διαίρεση του κόστους του εγκριθέντος προγράμματος με τον εγκριθέντα αριθμό εκπαιδευομένων, για να διαπιστώσει ότι η συνολική μείωση που επέβαλε η Επιτροπή με την εγκριτική απόφαση δεν αντιστοιχούσε σε μια απλή γραμμική μείωση. Συγκεκριμένα, η τυχόν μείωση του κόστους ανά εκπαιδευόμενο θα σήμαινε ότι ορισμένες δαπάνες δεν θεωρήθηκαν επιλέξιμες από την Επιτροπή. Η Επιτροπή ισχυρίζεται, παραπέμποντας στις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Darmon στην υπόθεση C-291/89 (σημείο 28), ότι ο οργανωτής οφείλει, πριν προβεί σε οποιαδήποτε δαπάνη, να ελέγξει αν το αντίστοιχο κονδύλι έχει εγκριθεί από την Επιτροπή, διότι άλλως θα είναι ο ίδιος υπεύθυνος για τις συνέπειες. Η Επιτροπή υποστηρίζει, εξάλλου, ότι ούτε η ίδια ούτε η DAFSE ενημερώθηκαν για τη γραμμική μείωση των δαπανών που προβλέπονταν στην αρχική αίτηση, την οποία μείωση πραγματοποίησε η προσφεύγουσα. Η έκθεση αξιολογήσεως δεν διαβιβάστηκε στην Επιτροπή στο σύνολό της.
- 35 Η καθής υπενθυμίζει ότι η εγκριτική απόφαση που κοινοποιήθηκε στη DAFSE ανέφερε σαφώς το αιτούμενο ποσό, το χορηγηθέν ποσό, το ποσό των δαπανών που είχαν θεωρηθεί μη επιλέξιμες, τις πραγματοποιηθείσες μειώσεις και το συνολικό μη εγκριθέν ποσό. Τα ποσά αυτά αντιπροσώπευαν το ποσοστό της χρηματοδότησεως του ΕΚΤ, δηλαδή το 49,5 % του συνολικού κόστους που προβλεπόταν στην αίτηση περί χορηγήσεως συνδρομής. Η Επιτροπή δεν γνωρίζει αν η DAFSE κοινοποίησε με κάθε λεπτομέρεια την απόφαση αυτή στην προσφεύγουσα ή αν της διαβίβασε απλώς το υπηρεσιακό σημείωμα που περιέχει το παράρτημα 4 του δικογράφου της προσφυγής (βλ., ανωτέρω, σκέψη 3).
- 36 Κατά την καθής, αν η προσφεύγουσα δεν ήλεγξε αν το αντίστοιχο κονδύλι είχε εγκριθεί με την εγκριτική απόφαση, δεν μπορεί να προβάλει καμία δικαιολογημένη προσδοκία, ακόμη δε λιγότερο κεκτημένα δικαιώματα, όσον αφορά την επιλεξιμότητα μιας δαπάνης που αναφέρεται στην αρχική αίτηση περί χορηγήσεως συνδρομής.
- 37 Η καθής ισχυρίζεται επίσης, παραπέμποντας στις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Darmon στην υπόθεση C-291/89 (σημείο 38), ότι, ακόμη και αν η DAFSE επιβεβαίωσε τις δαπάνες και τη χρηματοδότηση, όπως προέκυπταν

από τον φάκελο, «αυτή η ταχεία εξέταση εκ μέρους των εθνικών αρχών δεν αρκεί προς θεμελίωση των δικαιωμάτων τα οποία η προσφεύγουσα αποκτά οριστικά μόνο μετά από ενδελεχή έλεγχο του σχετικού φακέλου από τις υπηρεσίες της Επιτροπής» και ότι «η εξέταση που διενεργούν οι εθνικές αρχές, η οποία προηγείται της υποβολής της αιτήσεως περί καταβολής στην Επιτροπή, ουδόλως προδικάζει την απόφαση του εν λόγω οργάνου».

- 38 Επιπλέον, η Επιτροπή θεωρεί ότι μια εμπορική επιχείρηση η οποία υποχρεούται, δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας, να διαφυλάσσει τα έγγραφα της επί δέκα έτη, δεν μπορεί βασίμως να επικαλεστεί την ίδια αυτής αμέλεια ή την αμέλεια τρίτων όσον αφορά τη διαφύλαξη εγγράφων επί το χρονικό αυτό διάστημα, για να κατηγορήσει την Επιτροπή ότι παρέβη το καθήκον της επιμελείας.
- 39 Η καθής ισχυρίζεται ότι η διαδικασία λήψεως αποφάσεως εξελίχθηκε κανονικά, ότι δεν διήρκεσε επί υπερβολικά μακρό χρόνο και ότι η ίδια μερίμνησε σχολαστικά για την προάσπιση των συμφερόντων του οργανωτή του προγράμματος.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 40 Κατ' αρχάς, το Πρωτοδικείο τονίζει ότι η σχετική με τη συνδρομή του ΕΚΤ διαδικασία, η οποία διέπεται από τον κανονισμό 2950/83, περιλαμβάνει πλείονα στάδια. Η Επιτροπή αποφασίζει, κατ' αρχάς, δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 1, σχετικά με τις αιτήσεις συνδρομής που υποβάλλουν τα κράτη μέλη υπέρ επιχειρήσεων (εγκριτική απόφαση). Κατά το άρθρο 5, παράγραφοι 1 και 2, η έγκριση μιας αιτήσεως συνεπάγεται τη χορήγηση προκαταβολής. Ακολούθως, όταν περατωθεί το πρόγραμμα, ο αποδέκτης της συνδρομής υποβάλλει αίτηση περί καταβολής του υπολοίπου περιέχουσα λεπτομερή έκθεση για το περιεχόμενο, τα αποτελέσματα και τις οικονομικές πλευρές του οικείου προγράμματος. Το άρθρο 5, παράγραφος 4, προβλέπει ότι το κράτος μέλος βεβαιώνει το υποστατό και τη λογιστική ακρίβεια των στοιχείων που περιέχονται στις αιτήσεις περί πληρωμής.

- 41 Επιπλέον, η προκαταβολή που λαμβάνει ο αποδέκτης καλύπτει κατ' ανώτατον όριο το 50 % των εγκεκριμένων δαπανών, με αποτέλεσμα ο αποδέκτης να είναι υποχρεωμένος να καταβάλει ο ίδιος σημαντικά ποσά εν αναμονή της εισπράξεως του υπολοίπου, το οποίο νομίμως δικαιούται να αναμένει, στο μέτρο που αυτός δικαιολογεί ότι έκανε χρήση της συνδρομής του ΕΚΤ σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που έχουν καθοριστεί στην περίπτωση του (απόφαση του Δικαστηρίου της 4ης Ιουνίου 1992, C-189/90, Cίρεκε κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. I-3573, σκέψη 17).
- 42 Στο πλαίσιο της εξετάσεως της αιτήσεως περί καταβολής του υπολοίπου, η Επιτροπή οφείλει να εξακριβώνει αν έχουν τηρηθεί οι προϋποθέσεις στις οποίες υπόκειται το πρόγραμμα. Το άρθρο 6, παράγραφος 1, προβλέπει ότι, όταν η συνδρομή του ΕΚΤ δεν έχει χρησιμοποιηθεί σύμφωνα με τους όρους που καθορίζονται στην εγκριτική απόφαση, η Επιτροπή μπορεί να αναστείλει, να μειώσει ή να καταργήσει τη συνδρομή αυτή, αφού δώσει στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος την ευκαιρία να υποβάλει τις παρατηρήσεις του. Πράγματι, από τη διάταξη αυτή προκύπτει με σαφήνεια ότι η χορήγηση της συνδρομής του ΕΚΤ εξαρτάται από την εκ μέρους του αποδέκτη τήρηση των προϋποθέσεων του προγράμματος που έχει καθορίσει η Επιτροπή, με την εγκριτική απόφαση, ή ο αποδέκτης, με την αίτηση περί χορηγήσεως συνδρομής που αποτέλεσε το αντικείμενο της εν λόγω εγκριτικής αποφάσεως.
- 43 Τέλος, το Δικαστήριο έχει θεωρήσει ως αναμφισβήτητο το ότι, «μόνον αφού ληφθεί λεπτομερής έκθεση για το οικείο πρόγραμμα το οποίο εν τω μεταξύ έχει εκτελεστεί, είναι δυνατό να υπολογιστεί το ακριβές ποσό των επιλέξιμων δαπανών» (απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 1987 στην υπόθεση 84/85, Ηνωμένο Βασίλειο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 3765, σκέψη 23). Επομένως, η Επιτροπή οφείλει να ασκεί την εξουσία της να απορρίπτει, λόγω ανεπαρκούς δικαιολογήσεως, ακόμη και δαπάνες που έχουν προηγουμένως εγκριθεί, χωρίς να προσβάλλει τα κεκτημένα δικαιώματα του αποδέκτη της συνδρομής. Κατά συνέπεια, είναι σημαντικό να αναγνωριστεί στην Επιτροπή ένα περιθώριο εκτιμήσεως, κατά την εξέταση της αιτήσεως περί καταβολής του υπολοίπου, δεδομένου ότι μόνο στο στάδιο αυτό μπορεί να εξετάσει *in concreto* τα δικαιολογητικά που προσκομίζει η επιχείρηση (βλ., επίσης, τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Darmon στην υπόθεση C-291/89, σημεία 35 και 36).
- 44 Εν προκειμένω, όταν η προσφεύγουσα υπέβαλε την αίτησή της περί καταβολής του υπολοίπου, η Επιτροπή απέρριψε ορισμένες δαπάνες, για τρεις διαφορετικούς λόγους (βλ., ανωτέρω, σκέψη 12). Πρώτον, απορρίφθηκαν

ορισμένες δαπάνες που δεν είχαν προβλεφθεί από την αποδέκτρια επιχείρηση στην αίτησή της περί χορηγήσεως συνδρομής. Δεύτερον, η Επιτροπή έκρινε ότι ορισμένες δαπάνες δεν συνοδεύονταν από τα προσήκοντα δικαιολογητικά και ότι, επομένως, δεν δικαιολογούνταν. Τρίτον, η Επιτροπή επισήμανε την ύπαρξη ορισμένων δαπανών οι οποίες δεν είχαν εγκριθεί με την εγκριτική απόφαση. Κατά συνέπεια, αφού άκουσε τη γνώμη της DAFSE, η οποία με τη σειρά της είχε ακούσει τη γνώμη της προσφεύγουσας, η Επιτροπή μείωσε, με την επίδικη απόφαση, τη συνδρομή του ΕΚΤ σε ποσό μικρότερο του αρχικώς εγκριθέντος. Εξάλλου, η DAFSE ενέκρινε τις μειώσεις αυτές.

45 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι επιβάλλεται να εξεταστεί κατ' αρχάς η αιτίαση που στηρίζεται σε παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Το δικαίωμα επικλήσεως της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης παρέχεται σε κάθε επιχειρηματία στον οποίο ένα θεσμικό όργανο δημιούργησε βάσιμες προσδοκίες (απόφαση του Πρωτοδικείου της 13ης Ιουλίου 1995 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-466/93, T-469/93, T-473/93, T-474/93 και T-477/93, O'Dwyer κ.λπ. κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1995, σ. II-2071, σκέψη 48). Προκειμένου να κριθεί αν η επίδικη απόφαση συνάδει προς τις επιταγές της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, πρέπει να εξεταστούν χωριστά οι τρεις κατηγορίες μειώσεων που προαναφέρθηκαν.

46 Από τους κανόνες που παρατέθηκαν ανωτέρω (σκέψεις 42 και 43) προκύπτει, πρώτον, ότι η Επιτροπή είχε το δικαίωμα να απορρίψει την αίτηση της προσφεύγουσας περί καταβολής του υπολοίπου, στο μέτρο που ζητούνταν η έγκριση δαπανών οι οποίες δεν είχαν προβλεφθεί στην αίτηση περί χορηγήσεως συνδρομής, χωρίς τούτο να συνιστά παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Δεύτερον, η απόρριψη της αιτήσεως της προσφεύγουσας περί καταβολής του υπολοίπου ήταν θεμιτή, από την άποψη της τηρήσεως της αρχής αυτής, στο μέτρο επίσης που με αυτή ζητούνταν η έγκριση δαπανών για τις οποίες δεν υπήρχαν δικαιολογητικά αποδεικνύοντα το υποστατό και τη σχέση των εν λόγω δαπανών με το πρόγραμμα, όπως αυτό είχε εγκριθεί.

47 Πράγματι, στον αποδέκτη της συνδρομής εναπόκειται να αποδείξει το υποστατό των δαπανών και τη σχέση τους με το εγκριθέν πρόγραμμα. Αυτός είναι καλύτερα σε θέση να το πράξει, οφείλει δε να αποδείξει ότι η υπέρ αυτού οικονομική συνδρομή από πόρους του δημοσίου είναι δικαιολογημένη. Η προσφεύγουσα, όμως, ισχυρίστηκε απλώς ότι οι μέθοδοι υπολογισμού που χρησιμοποίησε η Επιτροπή για να καθορίσει το συνολικό ποσό των εγκριθει-

σών δαπανών ήταν αυθαίρετες και ότι είχε πράγματι υποβληθεί στις δαπάνες που αναφέρονταν στην αίτησή της, χωρίς ωστόσο να προσκομίσει ούτε δικαιολογητικά ούτε το παραμικρό στοιχείο προς απόδειξη του ότι οι πληροφορίες και οι διαπιστώσεις στις οποίες στηρίχθηκε η Επιτροπή ήταν εσφαλμένες. Επομένως, τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας σχετικά με τη δικαιολόγηση των δαπανών που αναφέρονται στην αίτηση περί καταβολής του υπολοίπου δεν μπορούν να γίνουν δεκτά.

- 48 Επομένως, όσον αφορά τις δύο πρώτες κατηγορίες μειώσεων, δεν συντρέχει παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.
- 49 Όσον αφορά την τρίτη κατηγορία μειώσεων, πρέπει εκ προοιμίου να υπομνηστεί ότι στην εκ μέρους της DAFSE κοινοποίηση της εγκριτικής αποφάσεως αναφέρεται μόνο το συνολικό εγκριθέν ποσό και ο εγκριθείς αριθμός ατόμων (βλ. ανωτέρω, σκέψη 3). Έτσι, οι εκτιμήσεις στις οποίες προέβη η Επιτροπή, στο πλαίσιο της εγκριτικής αποφάσεως, σχετικά με την επιλεξιμότητα των δαπανών που είχαν προταθεί, δεν γνωστοποιήθηκαν στην προσφεύγουσα πριν από την περάτωση του προγράμματος καταρτίσεως, κατά τρόπον ώστε η προσφεύγουσα να έχει τη δυνατότητα να διαπιστώσει την κατανομή τους μεταξύ των διαφόρων κονδυλίων. Επομένως, κατά την υλοποίηση του προγράμματος, η προσφεύγουσα δεν είχε τη δυνατότητα να διαπιστώσει ποια κονδύλια είχαν εγκριθεί, ποια είχαν απορριφθεί και σε ποια κονδύλια είχαν γίνει μειώσεις.
- 50 Είναι επίσης αναμφισβήτητο ότι η προσφεύγουσα, όταν έλαβε την προαναφερθείσα συνοπτική κοινοποίηση, αντί να λάβει πληροφορίες σχετικά με το αν ορισμένες δαπάνες είχαν θεωρηθεί μη επιλέξιμες, αποφάσισε να κατανείμει τη διαφορά μεταξύ του αιτηθέντος και του εγκριθέντος ποσού, δηλαδή το σύνολο των μειώσεων, αναλογικά σε όλα τα κονδύλια της αιτήσεώς της περί χορηγήσεως συνδρομής. Επιπλέον, προέβη σε περαιτέρω μειώσεις, σύμφωνα με την προαναφερθείσα εγκύκλιο της DAFSE (βλ. σκέψη 4), σε όλα τα κονδύλια της αιτήσεώς της περί χορηγήσεως συνδρομής. Πράγματι, το ποσό που ζητήθηκε με την αίτηση περί καταβολής του υπολοίπου, ήτοι 73 496 941 ESC, ήταν σαφώς μικρότερο του ποσού που είχε εγκρίνει η Επιτροπή με την εγκριτική απόφαση, ήτοι 121 647 958 ESC.
- 51 Η δικαιολόγηση της τρίτης κατηγορίας μειώσεων πρέπει να εξεταστεί λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι η προσφεύγουσα δεν ενημερώθηκε σε εύλογο χρόνο για τις μειώσεις που έγιναν στα επιμέρους κονδύλια, δεδομένου

ότι η εγκριτική απόφαση δεν της κοινοποιήθηκε με κάθε λεπτομέρεια. Το ερώτημα που τίθεται είναι αν η μη τήρηση των προϋποθέσεων μιας εγκριτικής αποφάσεως οι οποίες δεν γνωστοποιήθηκαν στον αποδέκτη πριν από την περάτωση του προγράμματος, με αποτέλεσμα να μη μπορεί ο αποδέκτης να τις λάβει υπόψη, είναι ικανή να δικαιολογήσει το συμπέρασμα της Επιτροπής ότι, δηλαδή, οι δαπάνες που προβλέφθηκαν στην αίτηση περί χορηγήσεως συνδρομής, πλην όμως απορρίφθηκαν με την εγκριτική απόφαση, είναι μη επιλέξιμες, ακόμη κι αν ο αποδέκτης προσκομίσει δικαιολογητικά αποδεικνύοντα το υποστατό τους.

- 52 Εν προκειμένω, μολονότι είναι αληθές ότι η ρύθμιση δεν απαιτούσε την γνωστοποίηση στον ενδιαφερόμενο των λεπτομερειών της εγκριτικής αποφάσεως, ωστόσο, στην πραγματικότητα, οι πληροφορίες αυτές ήσαν αναγκαίες προκειμένου ο ενδιαφερόμενος να έχει τη δυνατότητα να τηρήσει τις προϋποθέσεις χορηγήσεως της συνδρομής, όσον αφορά τις δαπάνες οι οποίες, κατά τους ισχυρισμούς της Επιτροπής, δεν είχαν εγκριθεί με την εγκριτική απόφαση.
- 53 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι δεν μπορεί να αξιώνεται από τον αποδέκτη μιας συνδρομής να κατανοεί από την ανάγνωση μιας αποφάσεως, η οποία του κοινοποιείται με τη μορφή με την οποία αυτή κοινοποιήθηκε εν προκειμένω στην προσφεύγουσα, ότι οι μειώσεις τις οποίες πραγματοποίησε η Επιτροπή αφορούν ορισμένα κονδύλια. Αντιθέτως, ο εν λόγω αποδέκτης μπορεί ευλόγως να σκεφθεί και να θεωρήσει ως δεδομένο ότι πραγματοποιήθηκε μια συνολική μείωση και ότι, κατά συνέπεια, επιβλήθηκε μόνον ένα συνολικό όριο στις δαπάνες. Στην περίπτωση αυτή, για να μπορεί η Επιτροπή, στο πλαίσιο της εξετάσεως της αιτήσεως περί καταβολής του υπολοίπου, να θεωρήσει ως μη επιλέξιμες τις δαπάνες που είχαν προβλεφθεί στην αίτηση περί χορηγήσεως συνδρομής, οι οποίες όμως φέρονται ότι απορρίφθηκαν με την εγκριτική απόφαση, πρέπει η εγκριτική απόφαση να έχει γνωστοποιηθεί στον αποδέκτη με επαρκή ακρίβεια. Η προϋπόθεση αυτή πληρούται μόνον εάν το κείμενο που κοινοποιείται αναφέρει τις μειώσεις που έχουν πραγματοποιηθεί στα επιμέρους κονδύλια ή, τουλάχιστον, περιέχει τις πληροφορίες τις οποίες η Επιτροπή είχε γνωστοποιήσει εν προκειμένω στη DAFSE, δηλαδή τον αριθμό των συμμετεχόντων, το εγκριθέν ποσό, το ποσό των μη επιλέξιμων δαπανών, το ποσό των λοιπών μειώσεων και το συνολικό μη εγκριθέν ποσό. Συγκεκριμένα, βάσει ιδίως της αρχής της ασφάλειας δικαίου, ο αποδέκτης υποχρεούται να τηρεί τις προϋποθέσεις της εγκριτικής αποφάσεως, όσον αφορά τις μειώσεις στα επιμέρους κονδύλια, εάν, κατά τη διάρκεια της υλοποιήσεως του προγράμματος περί καταρτίσεως, είναι σε θέση να γνωρίζει ποια κονδύλια έχουν εγκριθεί, ποια κονδύλια έχουν απορριφθεί και σε ποια κονδύλια έχουν γίνει μειώσεις.

- 54 Υπ' αυτές τις συνθήκες, δεδομένου ότι η προσφεύγουσα ενημερώθηκε για την έκδοση μιας αποφάσεως η οποία ήταν εν μέρει ευνοϊκή γι' αυτήν, της οποίας όμως το περιεχόμενο δεν της γνωστοποιήθηκε στο σύνολό του, δεν μπορεί να της προσαφθεί ότι δεν αντέδρασε, κατά τον χρόνο εκείνο, κατά της εγκριτικής αποφάσεως ζητώντας από τη DAFSE διευκρινίσεις σχετικά με την κατανομή του εγκριθέντος ποσού.
- 55 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η εγκριτική απόφαση, με τη μορφή που κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα, δεν περιείχε καμία ένδειξη περί της κατανομής των γινομένων μειώσεων. Επομένως, η εν λόγω απόφαση πρέπει να θεωρηθεί ότι μπορούσε να δημιουργήσει στην προσφεύγουσα βάσιμες προσδοκίες, με αποτέλεσμα η προσφεύγουσα να θεωρήσει ότι δεν είχαν γίνει άλλες μειώσεις και ότι είχε το δικαίωμα να κατανείμει αναλογικά, όπως έπραξε εν προκειμένω, το σύνολο των μειώσεων σε όλα τα κονδύλια.
- 56 Επιπλέον, η Επιτροπή δεν μπορεί να επικαλεστεί τους όρους μιας αποφάσεως οι οποίοι δεν γνωστοποιήθηκαν στον αποδέκτη της συνδρομής. Συναφώς, είναι άνευ σημασίας το ότι η DAFSE ήταν εκείνη που γνωστοποίησε στην προσφεύγουσα ότι το πρόγραμμά της είχε εγκριθεί. Πράγματι, οσάκις η Επιτροπή δεν λαμβάνει τις αναγκαίες προφυλάξεις για να βεβαιωθεί ότι ο αποδέκτης συνδρομής του ΕΚΤ θα ενημερωθεί για τους όρους που επιβάλλει η εγκριτική απόφαση, δεν μπορεί ευλόγως να αναμένει ότι ο εν λόγω αποδέκτης θα τις τηρήσει.
- 57 Το Πρωτοδικείο καταλήγει ότι, στο μέτρο που το υποστατό των δαπανών αυτών και η σχέση τους με το πρόγραμμα αποδεικνύονται με δικαιολογητικά, η Επιτροπή, απορρίπτοντας, στο στάδιο της εξετάσεως της αιτήσεως περί καταβολής του υπολοίπου, την αίτηση αυτή, στο μέτρο που αφορούσε δαπάνες οι οποίες προβλέπονταν στην αίτηση περί χορηγήσεως συνδρομής αλλά φέρονται ως μη εγκριθείσες με την εγκριτική απόφαση, χωρίς τούτο να έχει γνωστοποιηθεί στον αποδέκτη, παραβίασε την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

- 58 Κατά συνέπεια, ο υπό κρίση λόγος ακυρώσεως, στο μέτρο που στηρίζεται σε παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, πρέπει να γίνει δεκτός, καθόσον αφορά τις μειώσεις στις οποίες προέβη η Επιτροπή προβάλλοντας ως μόνη αιτιολογία ότι οι δαπάνες δεν είχαν εγκριθεί με την εγκριτική απόφαση.
- 59 Για όλους τους προεκτεθέντες λόγους, πρέπει να ακυρωθεί η επίδικη απόφαση, στο μέτρο που η Επιτροπή προέβη σε μειώσεις των ποσών που ζητήθηκαν με την αίτηση της προσφεύγουσας περί καταβολής του υπολοίπου, προβάλλοντας ως μόνη αιτιολογία ότι οι αντίστοιχες δαπάνες δεν είχαν εγκριθεί με την εγκριτική απόφαση.
- 60 Αντιθέτως, όσον αφορά τις λοιπές μειώσεις που έγιναν με την αιτιολογία ότι οι αντίστοιχες δαπάνες είτε δεν είχαν προβλεφθεί είτε δεν είχαν δικαιολογηθεί, πρέπει να γίνει δεκτό, αντίθετα προς τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας, ότι οι μειώσεις αυτές δεν συνιστούν παραβίαση των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας των κεκτημένων δικαιωμάτων ούτε της αρχής της χρηστής διοικήσεως και του καθήκοντος επιμελείας.
- 61 Πράγματι, η αρχή της προστασίας της ασφάλειας δικαίου απαιτεί, μεταξύ άλλων, να παρέχει μια κοινοτική ρύθμιση στον ενδιαφερόμενο τη δυνατότητα να γνωρίζει σαφώς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του και να λαμβάνει τα ανάλογα μέτρα (βλ., υπ' αυτή την έννοια, την απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Φεβρουαρίου 1996 στην υπόθεση C-143/93, Van Es Douane Agenten κ.λπ., Συλλογή 1996, σ. I-431, σκέψη 27). Μολονότι η αρχή αυτή εφαρμόζεται, μεταξύ άλλων, κατά την εξέταση της νομιμότητας των αποφάσεων που αφορούν την αναζήτηση χρηματικών παροχών, δεν μπορεί να γίνει λόγος για παραβίαση της αρχής αυτής, οσάκις, όπως εν προκειμένω, η εν ισχύι ρύθμιση προβλέπει σαφώς τη δυνατότητα αναζητήσεως της οικονομικής συνδρομής αν οι προϋποθέσεις από τις οποίες εξαρτήθηκε η ενίσχυση δεν έχουν τηρηθεί. Μεταξύ των προϋποθέσεων αυτών συγκαταλέγεται, όπως ήδη επισημάνθηκε, το να έχει προβλεφθεί η δαπάνη και να συνοδεύεται από τα προσήκοντα δικαιολογητικά.
- 62 Ομοίως, ο αποδέκτης συνδρομής του οποίου η αίτηση έχει εγκριθεί από την Επιτροπή δεν αποκτά εντεύθεν κανένα οριστικό δικαίωμα για τη λήψη ολόκληρης της συνδρομής, αν δεν τηρεί τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις.

- 63 Όσον αφορά την αρχή της χρηστής διοικήσεως και το καθήκον επιμελείας, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η Επιτροπή ενήργησε σύμφωνα με τις αρχές αυτές, καθόσον εξέτασε επιμελώς όλα τα στοιχεία του φακέλου και καθόσον, στο πλαίσιο αυτό, ήρθε σε επαφή με τους υπεργολάβους, προκειμένου να λάβει τις πληροφορίες και τα δικαιολογητικά τα οποία η προσφεύγουσα δεν ήταν σε θέση να προσκομίσει. Εν πάση περιπτώσει, δεδομένου ότι η προσφεύγουσα δεν ανέπτυξε περαιτέρω την αιτίαση αυτή και δεν εξήγησε επομένως σε τι έγκεινται οι φερόμενες παραβιάσεις, η αιτίαση αυτή δεν μπορεί να γίνει δεκτή.
- 64 Όσον αφορά το επιχείρημα που στηρίζεται στο σημαντικό χρονικό διάστημα που διέρρευσε από της κινήσεως της διαδικασίας, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι, όσον αφορά την εξέταση του υπό κρίση επιχειρήματος, το κρίσιμο χρονικό διάστημα περιλαμβάνεται μεταξύ της εκδόσεως της ακυρωτικής αποφάσεως στην υπόθεση C-291/89, στις 7 Μαΐου 1991, και της ημερομηνίας εκδόσεως της επίδικης αποφάσεως, στις 12 Ιουλίου 1994· πρόκειται δηλαδή για χρονικό διάστημα 38 μηνών, ήτοι άνω των τριών ετών. Πράγματι, δεδομένου ότι, λόγω της ακυρώσεως της πρώτης αποφάσεως της Επιτροπής από το Δικαστήριο, η Επιτροπή υποχρεούνταν να επανεξετάσει όλα τα στοιχεία που είχε στη διάθεσή της κατά τον χρόνο εκδόσεως της πράξεως και να εκδώσει νέα απόφαση επί της αιτήσεως περί καταβολής του υπολοίπου, το διάστημα που διέρρευσε πριν από την ακύρωση της πρώτης αποφάσεως της Επιτροπής επί της αιτήσεως περί καταβολής του υπολοίπου δεν έχει καμία σημασία στο πλαίσιο της εκτιμήσεως της νομιμότητας της επίδικης αποφάσεως.
- 65 Το εύλογο του χρονικού διαστήματος πρέπει να εκτιμάται κατά περίπτωση. Η Επιτροπή, όμως, όφειλε, λόγω της ακυρώσεως της πρώτης αποφάσεως από το Δικαστήριο, να επανεξετάσει όλα τα στοιχεία που είχε στη διάθεσή της κατά τον χρόνο εκδόσεως της πράξεως και να εκδώσει νέα απόφαση επί της αιτήσεως περί καταβολής του υπολοίπου. Επομένως, πρέπει να ληφθούν υπόψη τα διάφορα στάδια της διαδικασίας λήψεως αποφάσεως στην προκείμενη περίπτωση. Ήταν αναγκαία η εκ νέου απόδειξη των στοιχείων του φακέλου. Η εργασία αυτή, η οποία υπαγορεύθηκε από υπόνοιες παρατυπιών, περιέλαβε την οργάνωση αποστολής ελέγχου στην Πορτογαλία, επιτόπιους ελέγχους στις επιχειρήσεις υπεργολαβίας, την ανάλυση των συλλεγέντων στοιχείων και σειρά διαβουλεύσεων με τις πορτογαλικές αρχές. Επιπλέον, η προσφεύγουσα διατύπωσε τη γνώμη της επί των σχεδίων αποφάσεως της Επιτροπής ενώπιον των εθνικών αρχών. Ενόψει των συγκεκριμένων συνθηκών που προεκτέθηκαν, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η διαδικασία ναι μεν υπήρξε μακρά, η διάρκειά της όμως δεν υπερέβη τα όρια του ευλόγου χρόνου.

66 Εν πάση περιπτώσει, προκειμένου περί προσφυγής ακυρώσεως, ακόμη και αν ο χρόνος υπερβαίνει τα εύλογα όρια, το γεγονός αυτό δεν αρκεί για να καταστήσει την επίδικη απόφαση παράνομη, ώστε να δικαιολογηθεί έτσι η ακύρωσή της λόγω παραβιάσεως της αρχής της ασφάλειας δικαίου. Μια καθυστέρηση που σημειώθηκε κατά την πορεία της διαδικασίας εκτελέσεως δικαστικής αποφάσεως δεν είναι ικανή να θίξει, αφ' εαυτής, το κύρος της πράξεως στην οποία κατέληξε η διαδικασία αυτή, αφού, αν η πράξη αυτή ακυρωνόταν για τον λόγο και μόνον ότι είχε εκδοθεί με καθυστέρηση, θα ήταν αδύνατη η έκδοση έγκυρης πράξεως, δεδομένου ότι η πράξη που θα έπρεπε να αντικαταστήσει την ακυρωθείσα πράξη δεν θα μπορούσε να εκδοθεί με μικρότερη καθυστέρηση απ' ό,τι αυτή (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση του Πρωτοδικείου της 18ης Ιουνίου 1996 στην υπόθεση T-150/94, Vela Palacios κατά ΟΚΕ, Συλλογή Υπ.Υπ. 1996, σ. II-877, σκέψη 44).

67 Τέλος, το Πρωτοδικείο απορρίπτει, για τους ίδιους λόγους, το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η επίδικη απόφαση είναι πλημμελής επειδή δεν ελήφθη εντός προθεσμίας δύο μηνών από της υποβολής της σχετικής αιτήσεως της προσφεύγουσας. Αρκεί η διαπίστωση ότι το γεγονός ότι η προσφεύγουσα κάλεσε την Επιτροπή να ενεργήσει κατ' εφαρμογήν του άρθρου 175, τρίτο εδάφιο, της Συνθήκης θα είχε ως μοναδικό αποτέλεσμα να της παράσχει τη δυνατότητα ασκήσεως προσφυγής κατά παραλείψεως αν το οικείο όργανο δεν ελάμβανε θέση εντός της δέμηνης προθεσμίας από της προσκλήσεως, την οποία τάσσει το άρθρο 175, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης. Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα δεν άσκησε προσφυγή κατά παραλείψεως εντός της δέμηνης προθεσμίας από της λήξεως της προθεσμίας εντός της οποίας το θεσμικό όργανο όφειλε να λάβει θέση. Εν πάση περιπτώσει, μια μεταγενέστερη απόφαση δεν μπορεί να είναι παράτυπη για τον λόγο και μόνον ότι εκδόθηκε μετά την πάροδο της εν λόγω προθεσμίας, δεδομένου ότι το αποτέλεσμα αυτό, αν γινόταν δεκτό, θα εμπόδιζε οριστικά, στο στάδιο αυτό, την έκδοση οποιασδήποτε έγκυρης αποφάσεως.

Ως προς τον λόγο που στηρίζεται σε παραβίαση της υποχρέωσης αιτιολογήσεως

68 Ενόψει των προεκτεθέντων, ο λόγος που στηρίζεται σε παραβίαση της υποχρέωσης αιτιολογήσεως πρέπει να εξεταστεί μόνο στο μέτρο που η προσφυγή δεν έχει ακόμη γίνει δεκτή, δηλαδή καθόσον αφορά τις μειώσεις που έγιναν για τον λόγο ότι οι δαπάνες δεν είχαν προβλεφθεί στην αίτηση περί χορηγήσεως συνδρομής ή ότι δεν συνοδεύονταν από δικαιολογητικά.

Συνοπτική έκθεση των επιχειρημάτων των διαδίκων

- 69 Κατά την προσφεύγουσα, η επίδικη απόφαση δεν περιέχει καμία ικανοποιητική αιτιολογία σχετικά με τις μειώσεις που επιβλήθηκαν για τον λόγο ότι οι δαπάνες που αφορούσαν το κονδύλι «λειτουργία και διαχείριση των μαθημάτων — διδακτικό προσωπικό», την προετοιμασία των μαθημάτων, τα αναλώσιμα υλικά και τις συνήθειες αποσβέσεις δεν ήταν δικαιολογημένες και ότι, επομένως, ήταν μη επιλέξιμες. Συγκεκριμένα, όσον αφορά, κατ' αρχάς, το κονδύλι «λειτουργία και διαχείριση των μαθημάτων — διδακτικό προσωπικό», η Επιτροπή δεν παρέσχε εξηγήσεις σχετικά με το αυθαίρετο κριτήριο βάσει του οποίου προσδιόρισε το συνολικό ποσό που μπορούσε να εγκρίνει. Ομοίως, όσον αφορά την προετοιμασία των μαθημάτων, η Επιτροπή αμφισβήτησε απλώς την ορθότητα του τιμολογίου που είχε εκδώσει η Partex στην προσφεύγουσα, χωρίς να παραθέσει επαρκή αιτιολογία. Όσον αφορά το κονδύλι «αναλώσιμα υλικά», το εκεί αναφερόμενο ποσό αντιστοιχεί στο πραγματικό κόστος και έπρεπε να ληφθεί υπόψη ως τοιούτο. Ωστόσο, η Επιτροπή δεν δικαιολόγησε τη θέση που έλαβε συναφώς.
- 70 Η καθής αντικρούει τις αιτιάσεις της προσφεύγουσας όσον αφορά την αιτιολόγηση της αποφάσεως. Εξηγεί ότι γνωστοποίησε στη DAFSE το συνολικό ποσό που είχε εγκρίνει καθώς και το ποσό της μειώσεως στην οποία είχε προβεί για κάθε αίτηση περί χορηγήσεως συνδρομής. Εν προκειμένω, η Επιτροπή είχε διαβιβάσει στη DAFSE το προαναφερθέν στη σκέψη 2 υπηρεσιακό σημείωμα. Η διαδικασία αυτή εξηγείται από το γεγονός ότι η Επιτροπή όφειλε να εξετάσει εντός σύντομης προθεσμίας πολλές χιλιάδες αιτήσεις περί χορηγήσεως συνδρομής και ότι, όπως έχει ήδη αναγνωρίσει το Δικαστήριο, δεν είχε τη δυνατότητα να διευκρινίσει και να εκθέσει εντός τόσο σύντομου χρονικού διαστήματος τους λόγους για τους οποίους θεωρούσε ορισμένες δαπάνες ως μη επιλέξιμες (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 25ης Οκτωβρίου 1984 στην υπόθεση 185/83, *Rijksuniversiteit te Groningen*, Συλλογή 1984, σ. 3623, και της 7ης Φεβρουαρίου 1990 στην υπόθεση C-213/87, *Gemeente Amsterdam* και *VIA* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-221). Η Επιτροπή προσθέτει ότι όταν, το 1988, η DAFSE της ζήτησε να της γνωστοποιήσει την κατανομή των μειώσεων στα επιμέρους κονδύλια, η Επιτροπή έδωσε την προσήκουσα απάντηση στο αίτημα αυτό.
- 71 Η καθής εξηγεί διά μακρών στα υπομνήματά της τις μειώσεις στις οποίες προέβη με την προσβαλλόμενη απόφαση. Οι εν λόγω εξηγήσεις επαναλαμβάνουν, κατ' ουσίαν, τη συλλογιστική που περιέχεται στο υπηρεσιακό σημείωμα 22917.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 72 Κατά πάγια νομολογία, η υποχρέωση αιτιολογήσεως της ατομικής αποφάσεως έχει ως σκοπό να επιτρέπει στον κοινοτικό δικαστή να ασκεί τον έλεγχο της νομιμότητας της αποφάσεως και να παρέχει στον ενδιαφερόμενο ικανές ενδείξεις ως προς το αν η απόφαση έχει επαρκές έρεισμα ή αν, ενδεχομένως, πάσχει ελάττωμα λόγω του οποίου θα μπορούσε να αμφισβητηθεί το κύρος της. Η έκταση της υποχρεώσεως αυτής εξαρτάται από τη φύση της οικείας πράξεως και από το πλαίσιο εντός του οποίου εκδόθηκε (προαναφερθείσα απόφαση *Cireke κατά Επιτροπής*, σκέψη 14).
- 73 Το ζήτημα αν η αιτιολόγηση της επίδικης αποφάσεως ήταν επαρκής και, επομένως, σύμφωνη προς τη Συνθήκη και τη νομολογία, πρέπει να κριθεί εξετάζοντας χωριστά, αφενός, τις μειώσεις που έγιναν με την αιτιολογία ότι οι δαπάνες δεν είχαν προβλεφθεί στην αίτηση περί χορηγήσεως συνδρομής και, αφετέρου, τις μειώσεις που έγιναν με την αιτιολογία ότι δεν συνοδεύονταν από δικαιολογητικά.
- 74 Όσον αφορά την πρώτη από τις προαναφερθείσες κατηγορίες, δηλαδή την απόρριψη των δαπανών που δεν είχαν προβλεφθεί στην αρχική αίτηση περί χορηγήσεως συνδρομής, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η προσφεύγουσα, η οποία είχε υποβάλει την εν λόγω αίτηση, όταν έλαβε το σημείωμα 22917 και την επίδικη απόφαση, ενημερώθηκε επαρκώς για τους λόγους των μειώσεων ή των καταργήσεων στις οποίες είχε προβεί η Επιτροπή. Πράγματι, οι πληροφορίες που περιέχονταν στα δύο αυτά έγγραφα ήσαν επαρκείς ώστε να παράσχουν στην προσφεύγουσα τη δυνατότητα να κατανοήσει ότι, με την επίδικη απόφαση, η Επιτροπή είχε επιβάλει μειώσεις στα κονδύλια «έξοδα ενοικιάσεως», «αναλώσιμα υλικά» και «στέγαση και διατροφή [των εκπαιδευομένων]» και ότι είχε καταργήσει εντελώς το κονδύλι «συνήθειες αποσβέσεις», επειδή οι αντίστοιχες δαπάνες δεν είχαν προβλεφθεί στην αίτηση περί χορηγήσεως συνδρομής. Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Πρωτοδικείο είναι σε θέση να ασκήσει τον έλεγχό του και επ' αυτού του τμήματος της επίδικης αποφάσεως.

- 75 Επομένως, η αιτίαση της προσφεύγουσας, καθόσον αφορά την αιτιολόγηση αυτής της πρώτης κατηγορίας μειώσεων, είναι αβάσιμη.
- 76 Όσον αφορά τη δεύτερη από τις προαναφερθείσες κατηγορίες, δηλαδή τις μειώσεις που έγιναν με την αιτιολογία ότι ορισμένες δαπάνες δεν συνοδεύονταν από τα προσήκοντα δικαιολογητικά, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η επίδικη απόφαση είναι επίσης επαρκώς αιτιολογημένη. Πράγματι, από το σημείωμα 22917 προκύπτει με σαφήνεια ότι οι μειώσεις που αφορούσαν τα κονδύλια «αποδοχές των εκπαιδευομένων», «προετοιμασία των μαθημάτων, επιλογή των εκπαιδευομένων», «αναπαραγωγή εγγράφων», «διαχείριση και δημοσιονομικός έλεγχος», «εξειδικευμένες εργασίες» και «λοιπές παροχές», καθώς και ένα τμήμα του κονδυλίου «λειτουργία και διαχείριση των μαθημάτων — διδακτικό προσωπικό», έγιναν λόγω της ανεπάρκειας των προσκομισθέντων δικαιολογητικών. Οι χρησιμοποιηθείσες μέθοδοι και οι υπολογισμοί αναφέρθηκαν με επαρκή ακρίβεια ώστε η προσφεύγουσα να είναι σε θέση να αξιολογήσει τη νομιμότητά τους και, ενδεχομένως, να τις αμφισβητήσει προσκομίζοντας επαρκή δικαιολογητικά.
- 77 Η αιτίαση της προσφεύγουσας, καθόσον αφορά την αιτιολόγηση της δεύτερης αυτής κατηγορίας μειώσεων, είναι επίσης αβάσιμη.
- 78 Επομένως, ο λόγος ακυρώσεως που στηρίζεται σε ανεπαρκή αιτιολογία, στο μέτρο που έπρεπε να εξεταστεί, πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.
- 79 Επομένως, η προσφυγή ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί κατά τα λοιπά.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 80 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου.
- 81 Εν προκειμένω, τα ακυρωτικά αιτήματα του προσφεύγοντος διαδίκου, ο οποίος έχει ζητήσει την καταδίκη της Επιτροπής στα δικαστικά έξοδα της παρούσας δίκης, κρίθηκαν εν μέρει βάσιμα. Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι, μολονότι η προσφεύγουσα ηττήθηκε εν μέρει, επιβάλλεται, ωστόσο, να ληφθεί επίσης υπόψη, για τον διακανονισμό των εξόδων, η περιγραφείσα ανωτέρω εξέλιξη της διαδικασίας λήψεως αποφάσεως, η οποία ήταν ικανή να αφήσει επί μακρό χρόνο την προσφεύγουσα σε κατάσταση αβεβαιότητας ως προς το αν είχε δικαίωμα να λάβει ολόκληρη τη χρηματοδοτική συνδρομή που της είχε χορηγηθεί. Υπ' αυτές τις συνθήκες, η προσφεύγουσα δεν προσέφυγε αδικαιολόγητα στο Πρωτοδικείο, ζητώντας την εκτίμηση της συμπεριφοράς της Επιτροπής και τη συναγωγή των εξ αυτής συνεπειών. Επιβάλλεται, επομένως, η διαπίστωση ότι η γένεση της διαφοράς οφείλεται στη συμπεριφορά της καθής.
- 82 Ενδείκνυται, επομένως, να εφαρμοστεί, πέραν του προαναφερθέντος άρθρου 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, η παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, της διατάξεως αυτής, κατά την οποία το Πρωτοδικείο μπορεί να καταδικάσει ακόμη και τον νικήσαντα διάδικο να καταβάλει στον αντίδικό του τα έξοδα μιας διαδικασίας η οποία προκλήθηκε λόγω της δικής του συμπεριφοράς (βλ., *mutatis mutandis*, την απόφαση του Δικαστηρίου της 27ης Ιανουαρίου 1983 στην υπόθεση 263/81, *List* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 103, σκέψεις 30 και 31, και την απόφαση του Πρωτοδικείου της 16ης Οκτωβρίου 1996 στην υπόθεση T-336/94, *Efisol* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-1343, σκέψεις 38 και 39), και να υποχρεωθεί η Επιτροπή να φέρει το σύνολο των δικαστικών εξόδων.
- 83 Συνεπώς, η Επιτροπή πρέπει να υποχρεωθεί να φέρει, πέραν των δικών της εξόδων, το σύνολο των εξόδων στα οποία υποβλήθηκε η προσφεύγουσα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (πρώτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Ακυρώνει την απόφαση C(94)1410/11 της Επιτροπής, της 12ης Ιουλίου 1994, που κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα στις 27 Δεκεμβρίου 1994, στο πλαίσιο του φακέλου υπ' αριθ. 870840/P1, περί χρηματοδοτικής συνδρομής του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου υπέρ προγράμματος επαγγελματικής καταρτίσεως, στο μέτρο που επιβάλλει μειώσεις στα ποσά που ζήτησε η προσφεύγουσα με την αίτησή της περί καταβολής του υπολοίπου για τον λόγο και μόνον ότι οι αντίστοιχες δαπάνες δεν είχαν εγκριθεί με την εγκριτική απόφαση.**
- 2) Απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά.**
- 3) Η Επιτροπή θα φέρει τα δικά της έξοδα καθώς και το σύνολο των εξόδων στα οποία υποβλήθηκε η προσφεύγουσα.**

Saggio

Tiili

Moura Ramos

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 14 Ιουλίου 1997.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

A. Saggio